TARYBOS REKOMENDACIJA

2011 m. liepos 12 d.

dėl Čekijos 2011 m. nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl atnaujintos 2011–2014 m. Čekijos konvergencijos programos

(2011/C 212/02)

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo [1], ypač į jo 9 straipsnio 3 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

pasikonsultavusi su Ekonomikos ir finansų komitetu,

kadangi:

(1) 2010 m. kovo 26 d. Europos Vadovų Taryba pritarė Komisijos pasiūlymui įgyvendinti naują darbo vietų kūrimo ir augimo strategiją „Europa 2020“, grindžiamą geresniu ekonomikos politikos koordinavimu, ir daugiausia dėmesio skirti toms svarbioms sritims, kuriose reikia imtis veiksmų, kad būtų stiprinamas Europos tvaraus augimo ir konkurencingumo potencialas.

(2) 2010 m. liepos 13 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl valstybių narių ir Sąjungos bendrųjų ekonominės politikos gairių (2010–2014 m.), o 2010 m. spalio 21 d. – sprendimą dėl valstybių narių užimtumo politikos gairių [2], kurios kartu sudaro integruotas gaires. Į šias integruotas gaires valstybių narių paprašyta atsižvelgti formuojant nacionalinę ekonomikos ir užimtumo politiką.

(3) 2011 m. sausio 12 d. Komisija patvirtino pirmąją metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas naujas ekonomikos valdymo ES ciklas ir pirmas *ex ante* bei integruoto politikos koordinavimo Europos semestras, numatytas strategijoje „Europa 2020“.

(4) 2011 m. kovo 25 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino fiskalinio konsolidavimo ir struktūrinių reformų prioritetus (atsižvelgdama į 2011 m. vasario 15 d. ir kovo 7 d. Tarybos išvadas ir Komisijos metinę augimo apžvalgą). Ji pabrėžė, kad pirmenybę reikia teikti patikimų biudžetų ir fiskalinio tvarumo atkūrimui, nedarbo mažinimui reformuojant darbo rinką ir naujoms ekonomikos augimo skatinimo priemonėms. Ji paprašė, kad valstybės narės šiuos prioritetus įgyvendintų konkrečiomis priemonėmis ir jas įtrauktų į savo stabilumo ar konvergencijos programas ir į nacionalines reformų programas.

(5) 2011 m. balandžio 29 d. Čekija pateikė 2011 m. nacionalinę reformų programą, o 2011 m. gegužės 5 d. – atnaujintą konvergencijos programą, apimančią laikotarpį nuo 2011 iki 2014 m. Siekiant atsižvelgti į abiejų programų sąsają, jos vertintos tuo pačiu metu.

(6) Dėl Čekijos ekonomikai būdingo didelio prekybos atvirumo pasaulinė finansų krizė labai sumažino BVP augimą ir padidino nedarbą. Dėl smukusio eksporto ir sumažėjusių vidaus investicijų 2009 m. realusis BVP nukrito 4,1 %. Labai išaugo nedarbo lygis – nuo 4,4 % 2008 m. iki 7,3 % 2010 m., o užimtumo lygis 2008–2010 m. sumažėjo 2 procentiniais punktais. Tačiau didelė tarptautinė prekyba ir greitai atsigavę pagrindiniai Čekijos prekybos partneriai 2010 m. prisidėjo prie sąlyginai greito realiojo BVP augimo iki 2,3 %, ir tai leis ir toliau išlaikyti nedidelį atsigavimą.

(7) Remdamasi atnaujintos konvergencijos programos vertinimu pagal Reglamentą (EB) Nr. 1466/97, Taryba mano,

[1] OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

[2] 2011 m. gegužės 19 d. Tarybos sprendimu 2011/308/ES dėl valstybių narių užimtumo politikos gairių (OL L 138, 2011 5 26, p. 56) taikytina 2011 m.

kad makroekonominės prielaidos, kuriomis grindžiama konvergencijos programa, pirmus dvejus programos metus yra tikėtinos, o po to – palankios, vertinant pagal Komisijos vidutinės trukmės prognozes dėl potencialių rezultatų pagal bendrai sutartą metodologiją. Konvergencijos programa grindžiama mažesnėmis augimo projekcijomis 2012 m., palyginti su Komisijos tarnybų 2011 m. pavasario prognoze, labiausiai dėl vis dar sumažintų realiųjų valdžios sektoriaus išlaidų – į tai nebuvo atsižvelgta Komisijos tarnybų prognozėje 2012 m., remiantis prielaida, kad politika nesikeis. Konvergencijos programoje numatyta bendrąjį valdžios sektoriaus deficitą sumažinti tiek, kad jis 2013 m. sudarytų mažiau nei 3 % BVP, o 2014 m. – 1,9 % BVP. Planuojamas konsolidavimas pirmiausia grindžiamas išlaidų ribojimu. Siūlomų priemonių iš esmės pakanka iki 2013 m. pasiekti nustatytą tikslą, kaip rekomendavo Taryba, bet kyla rizika realiems konvergencijos programoje pateiktų priemonių biudžeto rezultatams. Be to, atrodo, kad tai, ar bus pasiekti tolesnių metų konvergencijos programos tikslai, priklauso nuo palankių ciklo sąlygų ir dar didesnio viešojo administravimo veiksmingumo, o tai įgyvendinti gali būti vis sunkiau. Vidutinės trukmės biudžeto tikslą numatyta pasiekti pabaigus konvergencijos programą. 2010–2013 m. vidutinė metinė fiskalinių priemonių vertė yra truputį mažesnė nei 1 % BVP, kaip 2009 m. gruodžio 2 d. rekomendavo Taryba pagal perviršinio deficito procedūrą.

(8) Konvergencijos programoje nustatytas aiškus tikslas iki 2013 m. viešųjų finansų deficitą sumažinti tiek, kad jis būtų mažesnis nei 3 % BVP. Reikės užtikrinti, kad priemonės, kuriomis grindžiamas deficito mažinimas 2011–2013 m. ir vėliau, nekliudytų ilgalaikiam augimui, visų pirma apsaugant išlaidas švietimui ir viešiesiems moksliniams tyrimams ir plėtrai, ir kad jos tinkamai sumažintų dėl demografinių pokyčių atsiradusių išlaidų augimo pavojų.

(9) Į biudžeto konsolidavimo strategiją įtrauktos priemonės, kurios daro poveikį PVM pajamoms: planuojama, kad mažesnis PVM tarifas 2012–2013 m. didės, o didesnis tarifas 2013 m. mažės. Vyriausybė taip pat ketina nuo 2013 m. didinti įmonių PVM mokėtojų skaičių. Pagal konvergencijos programą dėl šių pakeitimų mokestinės pajamos turėtų išaugti 0,7 % BVP 2012 m. ir dar 0,1 % BVP 2013 m. Be to, atrodo, kad galima dar labiau padidinti pajamas iš netiesioginių mokesčių, kurios 2010 m. sudarė 11,8 % BVP, palyginti su ES vidurkiu – 13,4 %, ir taip galbūt sumažinti darbo apmokestinimą. Numatyta mokesčių reforma iš dalies bus susijusi su šiuo klausimu. Be to, apskaičiuota, kad realių PVM pajamų ir teorinių PVM įsipareigojimų skirtumas yra gerokai didesnis nei ES vidurkis, todėl reikia imtis priemonių, kad pagerėtų mokestinių prievolių vykdymas. Dėl to Čekija patvirtino naujas priemones 2011 m., skirtas kovoti su PVM sukčiavimu ir mokesčių mokėjimo vengimo mažinimu.

(10) Atsižvelgiant į skaičiavimus, kad visuomenės senėjimo poveikis biudžetui bus gerokai didesnis nei ES vidurkis, svarbus klausimas yra pensijų sistemos reforma. Vyriausybė pateikė du pasiūlymų rinkinius. Iki 2011 m. rugsėjo mėn. parlamentas turėtų pritarti pirmajam rinkiniui, skirtam valstybinio einamojo finansavimo modelio (angl. „Pay-As-You-Go“) pakopai, kuriai nuo 2009 m. trūksta lėšų. Rinkinyje, be kita ko, numatyta padidinti nustatytą pensinį amžių ir 2041 m. įvesti vienodą – 66 metų ir 8 mėnesių – pensinį amžių 1975 m. gimusiems vyrams ir moterims. Kiekvienai paskesnei amžiaus kohortai pensinis amžius didės 2 mėnesiais be iš anksto nustatytų apribojimų. Nors šiuo parametrų reformų rinkiniu bandoma padėti spręsti fiskalinio tvarumo problemą, jo gali nepakakti, kad būtų išspręstos visos dėl demografinio spaudimo kylančios problemos. Pagal antrąjį priemonių rinkinį, kuriam vyriausybė dar nepritarė, 2013 m. būtų sukurta savanoriška antrinė privačiomis lėšomis finansuojama pensijų pakopa, siekiant labiau diversifikuoti pensines pajamas ir užtikrinti, kad jų ateityje pakaktų, skatinant privačias santaupas. Tačiau siūloma pakopos forma neskatinama prisijungti prie schemos ir ji gali pagilinti pirmiau pabrėžtus ilgalaikius sunkumus. Be to, reikia atidžiai išanalizuoti tokių pensijų fondų veiklos sąnaudas, kurios turi būti kuo mažesnės, kad būtų užtikrintas sistemos veiksmingumas.

(11) Darbo rinka laikoma palyginti lanksčia ir iki pasaulinės finansų krizės nebuvo jokių didelių sutrikimų ženklų. Vis dėlto tam tikri struktūriniai trūkumai akivaizdūs. Pagrindinė problema susijusi su dideliais sunkumais, kuriuos patiria vaikų turinčios moterys, po nėštumo ir gimdymo atostogų bandančios vėl integruotis į darbo rinką. Šis klausimas svarbus ir dėl platesnio masto ekonominių pasekmių: ilgesnio nedarbo laikotarpių, didelio vyrų ir moterų užimtumo skirtumo ir labai didelio vyrų ir moterų darbo užmokesčių skirtumo. Anksti grįžti į darbą tebėra sudėtinga, nepaisant vyriausybės pastangų tėvams suteikti didesnį pasirinkimą sprendžiant dėl vaiko priežiūros atostogų trukmės. Problema iš dalies susijusi su įmonių nenoru suteikti galimybę pasirašyti darbo ne visą darbo laiką sutartis, kurias kitose valstybėse narėse dažnai renkasi mažus vaikus turintys darbuotojai, ir iš dalies su ribota prieinamų vaiko priežiūros įstaigų pasiūla. Nacionalinėje reformos programoje numatytas konkretus priemonių skaičius tam, kad būtų padidintas vaiko priežiūros įstaigų prieinamumas, ypač skirtų vaikams iki trejų metų.

(12) Nors bendras nedarbo lygis ir ilgalaikis nedarbas tebėra gerokai žemesni nei ES vidurkis, pastarasis, kaip krizės rezultatas, didėja, ypač tarp 20–29 m. gyventojų. Labai sunku rasti darbą prasto išsilavinimo ir kitiems mažą darbo užmokestį gaunantiems asmenims. Išlaidos aktyviai darbo rinkos politikai ir dalyvių skaičius taikant reguliarias skatinimo priemones turėtų būti padidintos ir tos priemonės turėtų būti labiau tikslinės.

(13) Viešojo administravimo trūkumus, kurie tampa našta verslo aplinkai, būtų galima išspręsti nuosekliai įgyvendinant esamas strategijas. Vyriausybė 2007 m. pradėjo geresnio reguliavimo darbotvarkę ir 2011–2012 m. kovos su korupcija strategiją. Jose paskelbtos priemonės, kurios padėtų pagerinti Čekijos teisės ir reguliavimo sistemos kokybę, kuri, remiantis tarptautinėmis apklausomis, yra prastesnė nei ES vidurkis, ir sustiprintų įmonių pasitikėjimą. Reikia stabilizuoti viešąjį administravimą, nes dažnas ir plataus masto reorganizavimas mažina jo veiksmingumą. Kad tai būtų galima padaryti, svarbu priimti kelis kartus atidėtą Valstybės tarnautojo aktą. Vyriausybė neseniai priėmė priemones, kad padidintų viešųjų pirkimų skaidrumą. Tačiau vienas iš reguliavimo sistemos elementų – konkreti bendrovės akcijų rūšis, kai leidžiamas visiškai anonimiškas turto perkėlimas – vertas dėmesio.

(14) Tikėtina, kad krizė turės neigiamą poveikį galimam augimui. Svarbu gerinti žmogiškąjį kapitalą, nepaisant didelio universitetuose besimokančio jaunimo skaičiaus, ir tam trukdo nepakankama mokymo kokybė, kuri matyti iš prasto Čekijos tretinio mokslo institucijų įvertinimo tarptautinėse apklausose. Be to, pagal išlaidas vienam studentui palyginamosiomis kainomis Čekija priklauso mažiausiai lėšų skiriančių valstybių narių ketvirtadaliui; ypač mažai lėšų skiriama pradiniam ugdymui. Nacionalinėje reformų programoje nustatytos visų lygių švietimui skirtos priemonės. Jau kelerius metus rengiama sudėtinga tretinio mokslo reforma. Garantuoti kokybišką ir veiksmingą tretinį mokslą svarbu norint užtikrinti konkurencingumą ir inovacijų pajėgumus.

(15) Komisija įvertino Čekijos konvergencijos programą ir nacionalinę reformų programą. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai fiskalinei ir socialinei bei ekonominei Čekijos politikai, bet ir tai, ar jomis laikomasi ES taisyklių ir gairių, nes būtina stiprinti bendrą ES ekonomikos valdymą, ES priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų. Todėl Komisija mano, kad reiktų toliau telkti dėmesį į fiskalinį konsolidavimą, kartu apsaugant augimą skatinančias išlaidas. Ilgalaikis viešųjų finansų stabilumas labai priklauso nuo pajėgumo dabar įgyvendinti reikalingą pensijų reformą. Būtina didinti dalyvavimą darbo rinkoje, visų pirma moterų dalyvavimą, ir suteikti daugiau galimybių įsidarbinti ilgalaikiams bedarbiams. Siekiant užtikrinti konkurencingumą, ypač svarbu imtis tolesnių veiksmų, kad būtų pagerinta viešųjų paslaugų ir reguliavimo sistemos, taip pat tretinio mokslo kokybė.

(16) Atsižvelgdama į šį vertinimą, taip pat į 2009 m. gruodžio 2 d. Tarybos rekomendaciją pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 126 straipsnio 7 dalį, Taryba išnagrinėjo atnaujintą 2011 m. Čekijos konvergencijos programą ir pateikė savo nuomonę [1], kurią visų pirma išdėstė toliau pateikiamose 1 ir 2 rekomendacijose. Atsižvelgdama į 2011 m. kovo 25 d. Europos Vadovų Tarybos išvadas, Taryba išnagrinėjo Čekijos nacionalinę reformų programą,

REKOMENDUOJA Čekijai 2011–2012 m. imtis šių veiksmų:

1. 2011 m. įgyvendinti suplanuotą konsolidavimą ir taikyti nuolatines kompensacines priemones, kai reikia, visais pajamų stygiaus ar išlaidų nuokrypių atvejais. Kaip suplanuota konvergencijos programoje 2012 m., priimti fiskalines priemones ir konkretesnėmis priemonėmis paremti 2013 m. nustatytą tikslą; atsižvelgiant į tai, vengti mažinti išlaidas augimą skatinančioms sritims. Pagerinti viešų investicijų efektyvumą ir toliau dėti pastangas tam kad būtų įvertintos galimybės didinti pajamas iš netiesioginių mokesčių, tokiu būdu perkeliant mokesčius nuo tiesioginio darbo, gerinti mokestinių prievolių vykdymą ir mažinti mokesčių vengimą. Užtikrinti, kad vidutinės fiskalinės pastangos 2010–2013 m. laikotarpiu būtų 1 % BVP pagal Tarybos rekomendacijas dėl perviršinio deficito ištaisymo, kas leistų laikytis perviršinio deficito procedūros termino su pakankamu skirtumu 2013 m.

2. Įgyvendinti suplanuotą pensijų reformą, kad būtų pagerintas ilgalaikis viešųjų finansų stabilumas ir užtikrintas pensijų pakankamumas ateityje. Papildomų pastangų reikėtų skirti toliau keičiant valstybinių pensijų pakopą, užtikrinant, kad sistema ateityje netaptų finansinio disbalanso šaltiniu, ir privačių santaupų kaupimui. Atsižvelgiant į tai, kad kyla esamas išėjimo į pensiją amžius, priemonės, tokios kaip įstatymais nustatyto pensinio amžiaus ir gyvenimo trukmės santykis, galėtų būti apsvarstytos. Užtikrinti, kad suplanuota finansavimo schema pritrauktų daug dalyvių ir būtų sukurta taip, kad administracinės išlaidos būtų skaidrios ir nedidelės.

3. Didinti dalyvavimą darbo rinkoje mažinant kliūtis mažus vaikus turintiems tėvams sugrįžti į darbo rinką, suteikiant didesnę prieinamų vaiko priežiūros įstaigų pasiūlą ir geresnes galimybes jomis pasinaudoti. Didinti lankstesnių darbo tvarkos susitarimų, kaip antai darbo ne visą darbo laiką, patrauklumą ir prieinamumą.

[1] Numatyta Reglamento (EB) Nr. 1466/97 9 straipsnio 3 dalyje.

4. Pagerinti valstybinių užimtumo tarnybų veiklą tam, kad būtų pagerinta mokymo kokybė ir veiksmingumas, pagalba ieškantiems darbo ir individualizuotos paslaugos, programų finansavimą susiejant su rezultatais. Bendradarbiaujant su suinteresuotaisiais subjektais, išplėsti taikymą mokymo programų, konkrečiai pritaikytų vyresnio amžiaus darbuotojams, jaunimui, žemos kvalifikacijos darbuotojams ir kitoms pažeidžiamoms grupėms.

5. Imtis reikiamų priemonių, kad pagerėtų viešųjų paslaugų kokybė verslo aplinkai svarbiose srityse. Atsižvelgiant į tai pagreitinti kovos su korupcija strategijos įgyvendinimą pagal nustatytus tikslus, priimti Valstybės tarnautojo aktą, kad būtų paskatintas viešojo administravimo stabilumas ir veiksmingumas, imtis veiksmų dėl anoniminės akcijų nuosavybės.

6. Sukurti skaidrią akademinių institucijų kokybės vertinimo sistemą ir ją susieti su finansavimu, kad pagerėtų tretinio mokslo sistemos rezultatai.

Priimta Briuselyje 2011 m. liepos 12 d.

Tarybos vardu

Pirmininkas

J. VINCENT-ROSTOWSKI